

SMJERNICE ZA RAZVOJ JAVNIH POLITIKA- DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO, RANJIVE SKUPINE I SOCIJALNE USLUGE

Sanja Maleković, IRMO

Ivana Keser, IRMO

06.05.2022.

Smjernice na 8 tema za javne politike

- Zakonodavni okvir DP
- DP i obrazovanje
- DP i mladi
- **DP, ranjive skupine i socijalne usluge**
- DP u poljoprivredi
- Komunikacijski kanali DP i JP, instituti potpore
- Porezna politika i DP
- Državna imovina u funkciji DP

Temelj za izradu dokumenta

- Prethodna istraživanja provedena u okviru projekta (analiza dokumentacije, anketno istraživanje i fokus grupe)
- Studija „STRATEGIJA DRUŠTVENOG PODUZETNIŠTVA – GDJE SMO”
- 4 znanstvena rada:
 - javne politike i DP
 - strategija DP - gdje smo?
 - branitelji i DP
 - društveno korisno učenje i DP

Struktura dokumenta smjernica

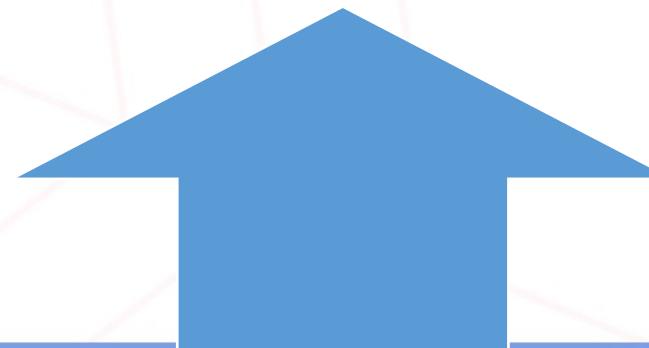
- Uvod
- Usmjerenost društvenog poduzetništva na ranjive skupine
- Smjernice za razvoj politika zapošljavanja skupina u riziku od društvene isključenosti s ciljem podizanja kvalitete usluga za društveno osjetljive skupine

Usmjerenost DP na ranjive skupine

DRUŠTVENA
NERAVNOTEŽA

ISKLJUČIVANJE,
MARGINALIZACIJA

Normativan okvir

- Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016.
- Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske od 2014. do 2020.
- Strategija razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020.
- Strategija razvoja zadrugarstva (2004.), uz popratni dokument „Promicanje razvoja zadruga kroz izrađene smjernice za institucije koje se bave lokalnim i regionalnim gospodarskim razvojem,”
- Zakoni koji imaju posebnu važnost za sektor su:

Zakon o zadrugama, Zakon o udrugama, Zakon o zakladama i fundacijama, Zakon o ustanovama, Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, Zakon o javnoj nabavi, Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, i Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji

Ključni akteri

Udruge

Zakon o udrugama

„svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj, te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja”

Zadruga

Zakon o zadrugama

„dragovoljno, otvoreno, samostalno i neovisno društvo kojim upravljaju njezini članovi, a svojim radom i drugim aktivnostima ili korištenjem njezinih usluga, na temelju zajedništva i uzajamne pomoći ostvaruju, unapređuju i zaštićuju svoje pojedinačne i zajedničke gospodarske, ekonomske, društvene, obrazovne, kulturne i druge potrebe i interese i ostvaruju ciljeve zbog kojih je zadruga osnovana”

Socijalne zadruge

- Socijalna zadruga definirana je Zakonom o zadrugama, čl. 66., s ciljem: 1) obavljanja djelatnosti kojima se pruža pomoć u zadovoljenju osnovnih životnih potreba socijalno ugroženim, nemoćnim i drugim fizičkim osobama, koje one same ili uz pomoć članova obitelji ne mogu zadovoljiti zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih okolnosti, te, 2) uključivanja u radne i gospodarske procese osoba s umanjenom radnom sposobnošću i drugih fizičkih osoba koje nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba, a nisu u mogućnosti ostvariti ih svojim radom ili prihodom od imovine ili iz drugih izvora.
- Socijalne zadruge su prepoznate u Strategiji razvoja DP-a kao ključnog pravnog oblika pogodnog za DP
- Vrste zadruga: poljoprivredne, radničke, ribarske, stambene, graditeljske, potrošačke, sekundarne, socijalne

Nezaposlenost

Tržište rada: Ožujak 2022.

Registrirana nezaposlenost	125.604
Žene	71.467
Bez radnog iskustva	17.091
Mladi do 29 godina starosti	29.987
Osobe u dobi 50 i više godina	44.996
Dugotrajno nezaposleni	52.296

Zaposlenost osoba s invaliditetom

Godina	Zaposleni	Nezaposleni
2015.	2.613	7.303
2016.	2.853	7.204
2017.	3.366	6.497
2018.	3.231	5.843
2019.	2.820	5.948
2020.	2.475	6.231
2021.	2.740	6.179

VANJSKA MIGRACIJA STANOVNIŠTVA

Zemlja državljanstva	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
	doseljeni	odseljeni	doseljeni	odseljeni	doseljeni	odseljeni	doseljeni	odseljeni	doseljeni	odseljeni
Ukupno	13 985	36 436	15 553	47 352	26 029	39 515	37 726	40 148	33 414	34 046
Hrvatska	7 733	34 815	7 911	45 367	8 619	36 413	9 882	32 453	8 460	20 886

Marginalizirane skupine

- Niska razina obrazovanja, niska motiviranost, visoka razina nesigurnosti zbog nedostatka radnog iskustva
- Nedovoljno osnaživanje i uključivanje u različite obrazovne programe i tržište rada
- Zapošljavanje marginaliziranih skupina pridonosi njihovoj socijalnoj inkluziji, smanjenju rizika od siromaštva i smanjenju proračunskog rashoda

Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali”

OPULJP
2021.-2027.

Alokacija iznosi 1.982.570.912,00 EUR (EU sufinanciranje)

Transfer 99.000.000,00 EUR iz ESF+ u EFRR za nastavak deinstitucionalizacije i transformacije sustava socijalne skrbi i osiguravanja regionalne ravnomjernosti i dostupnosti usluga

Alokacija nakon transfera: 1.883.570.912 EUR (EU sufinanciranje) 2.207.966.996 EUR (EU + nacionalno sufinanciranje)

Trenutni nacrt OPULJP-a sadrži osam prioriteta:

1. Inkluzivno tržište rada i poticanje zapošljavanja

Alokacija na razini Prioriteta – indikativno oko 540.000.000 eura (EU + nacionalno sufinanciranje)

Specifični cilj: veći pristup zaposlenju i aktivacijske mjere za sve tražitelje zaposlenja, posebice mlade, osobito provedbom Garancije za mlade, za dugotrajno nezaposlene te skupine u nepovoljnom položaju na tržištu rada i za neaktivne osobe, kao i promicanjem samozapošljavanja i **socijalne ekonomije** – nositelj izrade sadržaja MROSP

2. Obrazovanje i cjeloživotno učenje
3. Socijalno uključivanje
4. Zdravstvo
5. Zapošljavanje mladih
6. Dječje siromaštvo
7. **Socijalne inovacije**
8. Materijalna deprivacija

I. Rezultati fokus grupe: DP i ranjive skupine

5 fokus grupa (9+10+10+11+7) 47 sudionika

1. Ranjive skupine i socijalne usluge najvećim dijelom pokrivena društvenim poduzetništvom u RH su: OSI, dugotrajno nezaposlene osobe starije od 55 godina, hrvatski branitelji i žene žrtve nasilja (17 sudionika); nije poznato s tim podatkom (4 sudionika) ; niti jedna ranjiva skupina nije dovoljno pokrivena, a posebice starije i nemoćne osobe (29 sudionika)

- razlog nepokrivenosti je: nepoznavanje mogućnosti za ranjive skupine i pružanje socijalnih usluga kroz DP (30 sudionika); ne raspolaže sa informacijama (9 sudionika); nedovoljan angažman i neosjetljivost ostalih za probleme i potrebe ranjivih skupina (4 sudionika)

2. Dosadašnja iskustva u DP ranjivih skupina i socijalnih usluga:

- najviše iskustva sa braniteljskom populacijom, i to vrlo pozitivna iskustva (24 sudionika); iskustvo rada sa socijalnim slučajevima (2 sudionika)

- socijalne i braniteljske zadruge su primjer najbolje prakse i kvalitetne suradnje i razmjene iskustva (43 sudionika)

II. Rezultati fokus grupe: DP i ranjive skupine

- **Ključni rezultati:** veća uključenost ranjivih skupina i njihov bolji životni standard (10 sudionika); podaci o ostvarenim rezultatima nisu dostupni ili nisu mjerljivi (21 sudionik)
- Realizirana inovativna rješenja koja vrijedi replicirati drugdje u RH: socijalne braniteljske zadruge (14 sudionika); realizirana inovativna rješenja nisu uvijek u mogućnosti biti replicirana, potrebno ih je modificirati i prilagoditi kako bi bila od značaja i u drugim dijelovima RH (6 sudionika)
- **Ograničenja:** izostanak podrške javnog sustava čime je ponekad cjelokupan angažman u DP za ranjive skupine beznačajan/besmislen (14 sudionika); slaba vidljivost DP-a kao i njihovih ostvarenih rezultata (40 sudionika); manjak financijskih sredstava, vještina i kapitala; nepoznavanje, neraspolaganje informacijama i znanjima o DP-u (26 sudionika); razina suradnje vrlo loša; ne prate se vanjska iskustva DP-a (31 sudionik)
- Potrebno jačanje učinkovitosti i djelotvornosti kroz jasno uspostavljen zakonodavni okvir, jasno i nedvosmisleno definirano DP (26 sudionika)

III. Rezultati fokus grupe: DP i ranjive skupine

3. Ključni partneri u realizaciji DP ranjivih skupina i socijalnih usluga: tijela državne uprave (36 sudionika); privatni sektor koji raspolaže sa znanjima o DP-u (2 sudionika); aktivna pravna tijela uključena u DP, koja svojim iskustvima mogu ostalima pomoći u realizaciji DP RSSU (3 sudionika)

- Tip potpore: jednokratne novčane potpore, ustupanje prostora za održavanje određenih aktivnosti, pomoć pri izvođenju nekih aktivnosti, ustupanje opreme i sl.;
- Javni sektor na svim razinama minimalno uključen u realizaciju DP u segmentu ranjivih skupina i socijalnih usluga te kako je međusobna suradnja vrlo loša (29 sudionika)
- Građani nisu dovoljno upoznati sa DP-om (9 sudionika)
- Broj uključenih građana nedovoljan za daljnji razvoj DP-a (22 sudionika)
- Postoje regionalne razlike: na nekim područjima lokalna zajednica je sa svojim građanima aktivno uključena u realizaciju DP RSSU, no postoje područja u RH gdje je interes lokalne zajednice i samih građana na minimalnoj razini (10 sudionika)
- Nužna snažnija potpora lokalne vlasti, vidljivost DP i informiranje građana treba intenzivirati (19 sudionika)

I. Kompilacija rezultata anketnih upitnika (526 sudionika)

- 114 djeluje u području pružanja socijalnih usluga
- 194 smatra da postoje prioriteti/mjere za razvoj DP u socijalnim politikama
- Svega njih 32 smatra da je potrebno u području socijalne politike poticati razvoj DP-a (najviše poticaja je potrebno u području razvoja malog gospodarstva, 391)
- 110 smatra da DP doprinosi lokalnom i regionalnom razvoju, ponajviše pružanju kvalitetnijih socijalnih usluga
- Učinkovitije i djelotvornije pružanje socijalnih usluga kao razvojnim potencijalom DP smatra svega 28 sudionika

II. Kompilacija rezultata anketnih upitnika (526 sudionika)

- 524 ističe kako njihova DP zapošljavaju branitelje
- Doprinos branitelja kao zaposlenika njih 375 ocjenjuje izvrsnim
- Mjere kojima se potiče zapošljavanje/samozapošljavanje branitelja 507 sudionika smatra prilagođenim i primjenjivim u poduzećima/organizacijama DP
- 519 koristi mjere za poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja
- Ključna ograničenja za djelotvorno djelovanje branitelja kao DP: 1. sporije reagiranje na promjene/trendove (346); 2. nemaju specifična znanja za rad u društvenom poduzetništvu (350); 3. nisu spremni za rad na terenu (19); 4. teže se umrežavaju (4)
- 514 surađuje sa braniteljskim socijalno radnim zadrugama, od čega njih 336 ocjenjuje njihov rad i doprinos izvrsnim , a vrlo dobrim njih 161

EMPIRIJA: KLJUČNA OBILJEŽJA

Negativna obilježja

Izuzetno mali broj DP koji se bave socijalnim uslugama u nizu županija, poglavito onim manje razvijenim

Nedovoljna razina obrazovanja neophodna za realizaciju aktivnosti kojima se udruge bave

Postojeća DP u ovom segmentu nisu u dovoljnoj mjeri uključena u pripremu i provedbu projekata EU-a i drugih razvojnih projekata financiranih nacionalnim sredstvima

Pretjerana ovisnost DP u ovom segmentu o EU sredstvima

Pomanjkanje menadžerskih vještina kao i vještina za realizaciju projekata

Nedostatna podrška sa lokalne i regionalne razine

Nedostatna financijska sredstva za razvoj te problemi sa prostorom i opremom

Slaba vidljivost socijalnih udruga i zadruga

Slaba umreženost

EMPIRIJA: RAZVOJNI POTENCIJALI

Rast svijesti o značaju socijalnih udruga i zadruga

Bolje koordinirano i osnaženo djelovanje sa lokalne i županijske razine pospješilo bi djelovanje DP u ovom segmentu

Snažniji razvoj participativnog pristupa i šira primjena participativnih metoda

Uspješni realizirani primjeri dobre prakse u RH ali i EU zemljama mogu poslužiti kao uzor za jačanje DP u ovom segmentu te njihovo sudjelovanje u projektima relevantnim za lokalnu zajednicu

Snažnije povezivanje zadruga i udruga vezano za pružanje socijalnih usluga potrebnih u zajednici

Bolja koordinacija svih ključnih aktera na lokalnoj i županijskoj razini

Djelotvornije i učinkovitije korištenje EU sredstava

SMJERNICE ZA RAZVOJ JAVNIH POLITIKA - DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO, RANJIVE SKUPINE I SOCIJALNE USLUGE (1)

- **Središnja razina vlasti:**
- Jačanje institucionalnog i normativnog okvira za DP u cjelini i za socijalne udruge i zadruge (o čemu će biti više riječi u narednim radionicama)
- Znatno jače preuzimanje odgovornosti i uključivanje tijela i institucija u pružanje svih oblika potpore razvoju ovih DP
- Jačanje informiranosti na svim razinama vezano za značaj i doprinos DP
- Osiguravanje participativnosti te sustavno uključivanje građana u projekte, inicijative i aktivnosti vezano za ova DP

SMJERNICE ZA RAZVOJ JAVNIH POLITIKA - DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO, RANJIVE SKUPINE I SOCIJALNE USLUGE (2)

- **Središnja razina vlasti:**
- Sustavno razrađena financijska potpora u skladu sa razrađenim kriterijima , uključujući za edukaciju socijalnih udruga i zadruga
- Kroz podršku u organizaciji konferencija i stručnih rasprava jačati iskorištavanje spomenutog postojećeg potencijala za razvoja ovog oblika DP
- Djelovati sukladno smjernicama Vrednovanja Strategije razvoja društvenog poduzetništva 2015-2020 u segmentu društvenog poduzetništva i ranjivih skupina te socijalnih usluga

SMJERNICE ZA RAZVOJ JAVNIH POLITIKA - DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO, RANJIVE SKUPINE I SOCIJALNE USLUGE (3)

- **Lokalna i regionalna razina:**
- Snažnije usmjeravanje najmanje razvijenih JLPS u podizanje svijesti o značaju DP, te njihovo aktivno uključivanje u podupiranje socijalnih udruga i zadruga kroz niz aktivnosti :
 - a) edukacija – za pripremu i provedbu EU projekata, iniciranje poslovanja
 - b) umrežavanje
 - c) bolja koordinacija i suradnja dionika i dr.
- Financijske potpore DP, ustupanje prostora i opreme i dr.

SMJERNICE ZA RAZVOJ JAVNIH POLITIKA - DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO, RANJIVE SKUPINE I SOCIJALNE USLUGE (4)

- **Lokalna i regionalna razina:**
- Organizacija okruglih stolova i radionica radi podizanja razine informiranosti i znanja o DP, ranjivim skupinama i socijalnim uslugama
- Promoviranje najuspješnijih DP na županijskoj i lokalnoj razini (uključujući svakako braniteljske koje imaju odlične rezultate djelovanja), ujedno usmjeravanje i na jačanje vidljivosti
- Poticati prijenos iskustva među DP te njihovo povezivanje
- Jačanje suradnje lokalnih i županijskih dionika u pružanju potpore
- Osnaživanje i uključivanje marginaliziranih u različite obrazovne programe i tržište rada kroz mentorski pristup

Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj

- **Autonomni centar Act , Čakovec**
- **ACT PRINTLAB d.o.o.**
- **ACT KONTO d.o.o.**
- **Socijalna zadruga Humana Nova, Čakovec**
- **RODA- Roditelji u akciji**
- **Buba bar**

- **Okus doma**
- **PUNKT D.O.O.**
- **Hedona**
- **Buba bar**
- **Bolje sutra - udruga osoba s invaliditetom grada Koprivnice**
- **Udruga za kreativni razvoj Slap, Osijek**

- **Socijalna zadruga Miva art – Belišće**
- **Udruga osoba s invaliditetom Sisačko-moslavačke županije**
- **Braniteljska socijalno-radna zadruga Komaštre**
- **Zajednica braniteljskih zadruga**

OKUS DOMA

- osnaživanje i osposobljavanje socijalno ugrožene skupine izbjeglica u RH s ciljem samostalnog zapošljavanja ili/i razvijanja ideje društvenog poduzetništva u svrhu kvalitetnije integracije u društvo
- objavljena kuharica „Okus doma”
- snimljen je i istoimeni dokumentarni film koji je prikazan 2016. godine na Međunarodnom festivalu dokumentarnog filma ZagrebDox
- radionice i seminari o zapošljavanju i socijalnom poduzetništvu
- kulinarske radionice i prezentacije s ciljem skretanja pažnje prema marginaliziranim migrantskim skupinama i poteškoćama s kojima se susreću u pokušajima integracije
- crowdfunding kampanja s ciljem prikupljanja sredstava za opremanje kuhinje i pokretanja zadruge kako bi se izbjeglice osamostalile na tržištu rada, otvaranje cateringa
- predstavnici Okusa doma iz Afganistana, Irana, Pakistana, Etiopije, Sirije, Libije, Tunisa, Alžira, Nigerije, Senegala, Bosne i Hercegovine, Kosova i Hrvatske su u nekoliko gradova pripremali domjenke kao sjećanje na okuse svog doma iz kojeg su morali otići

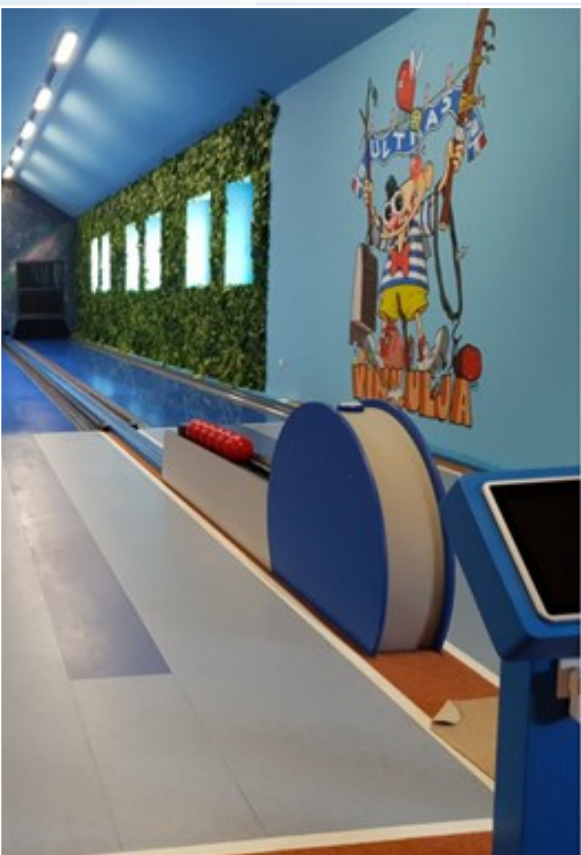
BOLJE SUTRA - UDRUGA OSOBA S INVALIDITETOM GRADA KOPRIVNICE

Društveno poduzeće KopriVITA

- cilj je pokazati da se od koprive mogu stvoriti proizvodi te da su osobe s invaliditetom vrijedni članovi društva i tržišta rada
- proizvodnja tjestenine s koprivom i drugi prehrambeni proizvodi od koprive
- zapošljavanje osoba s invaliditetom i stvara prepoznatljiv brend koji će doprinosti lokalnoj zajednici

BUBA BAR

- kafić otvoren od strane vinkovačke Udruge osoba s invaliditetom "Bubamara" u sklopu kojeg se nalazi i velika kuglana
- zapošljava desetak osoba s invaliditetom, uglavnom s Downovim sindromom
- Udruga Bubamara kao glasan i značajan akter, uspjela je pridonijeti donošenju zakonskog rješenja prema kojem osobe s invaliditetom mogu raditi, a da pri tom ne izgube pravo na invalidninu

SOCIJALNA ZADRUGA NEOS

PROJEKT SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA

- uz stručnjake grafičkog usmjerenja zapošljava se i rehabilitirane ovisnike koji su prethodno završili program odvikavanja i školovanje za grafičke ili web dizajnere
- značajan doprinos u pružanju podrške resocijalizaciji i povratku u normalne životne tokove

SOCIJALNA ZADRUGA MIVA ART-BELIŠĆE

Misija za Istinske Vrijednosti i Afirmaciju

- socijalnu zadrugu osnovali su članovi udruge Inkluzivna kuća Zvono koja razvija brojne programe za osobe s invaliditetom, za djecu i mlade na području Osječko – baranjske županije
- u svakodnevne aktivnosti udruga uključuje oko 25 mladih i odraslih osoba s intelektualnim teškoćama, oko 15 djece predškolske i školske dobi koje uključuje u redovan odgojno – obrazovni sustav te oko 30 mladih uključenih u programe za mlade koji provodi IK Zvono
- cilj osnivanja zadruge je uspostavljanje mreže kvalitetnih socijalnih usluga i zapošljavanje osoba s invaliditetom temeljene na načelima poslovanja DP

Hvala na pažnji.

Institut za razvoj i međunarodne odnose - IRMOMO